

Ksaver Meško, Mladim srcem. Prvi zvezek. Ilustroval Šaša Šantel. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu, 1911. V. 8°. 96 str.

Obeta se nam nova slika mladinskih spisov, „Zbirka povesti za slovensko mladino“, kakor se bere na ovojnem listu. Nujno jih potrebuje naša mladina, zakaj premalo jih imamo doslej in še med temi je dokaj neprimerne, brez globlje vzgojevalne vrednosti. V knjigi, namenjeni izrecno mladini, mora bolj ko drugje veljati načelo, da bodi vzgojnega pomena. A naukov ne sme nuditi direktno, ne sme z besedami moralizirati — sicer se ubija v mladini veselje do čitanja. Taka knjiga tudi ne bodi sentimentalno lirski, zakaj mladost želi in zahteva realistične ali pa romantike, poteze, ki se kažejo v narodnih pravljicah. Najvažnejše ji je dejanje; iz značaja oseb in iz razvoja dejanja naj sama sklepa in čuti, kako se povrača dobro in kako se zvrča krivica. Pa še nekaj! Ni vse enako primerno za vsakršno otroško dobo. Razvoj otroške duše je nagel; kar prija dečku sedmih let, ne ugaja več dvanajstletnemu: oni je še naivnega naziranja, temu pa že godi romantika dejanja. In s tega stališča motrim Meškovo zbirko treh povesti. Že ko sem jih čital, se mi je vrivalo vprašanje: Ali bodo ugajale našim malim? Meškove stvari so dobre same ob sebi; kdo bi o tem dvomil? Dvomim pa, da bodo splošno prijale tistim, katerim so namenjene. Mladina do desetega, recimo tudi do dvanajstega leta se ne more vživeti v refleksije, nima še zmisla za poglobitev čustvovanja, kakor se to pričakuje v vseh treh zgodbah, posebno pa še v prvi, „Romanje na Goro“, dasi bi dejanje kot tako, podano v preprostem jeziku, moralo mladini ugajati in jo blažiti. Večjim pa, od 12. do 15. leta, bo vse preveč idealizirano, preveč mehkobnosti v motivih in odveč lepotičja v jeziku. To ne bo tečna hrana mladini, ki se ji hoče silnih dejanj in krepkih osebnosti; imeti hočejo junake, velikane, vojskovodje, tudi divjake in roparje. Kako radi smo čitali v tistih letih Krištof Šmidove povesti! Zakaj ugajajo Milčinskega „Pravljice“? Kako da je dala Družba sv. Mohorja „Robinsona“ že trikrat natisniti? Mladina ne mara omledne sladkobe. Ali si more otrok, tudi nadarjen deček ali razborita deklica, stvariti kako jasno predstavo na podlagi besed Pierre Lotija, ki stojé na čelu te povesti kot geslo? Odrastli, ki imajo čut in umevanje za posebni slog Meškovega peresa, bodo značili to povest kot odlično poetično i v dejanju i v slogu. Druga povest, „Poljančev Cencek“, je pravzaprav oznaka sicer malce porednega, — kakšni pa naj bodo dečki drugače! — a dobrosrčnega fantiča. Enotnosti ni v dejanju, le posamezni doživljaji malega neugnanca so nanizani v pisanem redu. Najboljša, vsaj po mojem okusu, je tretja povest z dolgim naslovom: „Zgodba o Martineku, otroku, ki je iskal raj na zemlji“. Sicer se ponavlja v njej motiv ljubezni do staršev, kakor že v prvi, vendar je v njej obilo pestrega dejanja, ki je spretno prepleteno s pravljичnim votkom. To vse bo „mladim srcem“ ugajalo, vpraša se le, ali bo umel otrok vodilno misel te zgodbe: „Raja ne išči na zemlji, saj raj je v tvojih očeh, dete!“ (str. 92). Bolj dovzetni bodo za besede: „Mamica, saj je tudi v vaših očeh raj!“ (str. 95). — V jezikovnem oziru, bi dejal, se da prirehati prepogostni rabi deležnikov sedanjega časa; zakaj deležniki ginejo in jih čutimo vedno bolj kot narejene slovniške oblike. Tako pa sem n. pr. na str. 6 naštel kar osem „—očev“ in „—ečev“. Hibe so n. pr. „prenešen“ (m. prenesen), „je zasnul“ (m. zasanjal, zaspal). Ljudska oblika, vsaj na Kranjskem, je sv. Krištof, ne Kristofor. Čudno, da Martinek, kmetski deček, ne pozna domače race (str. 69). Nekaj pa je, kar bo Meškovo knjigo mladini izredno priljubilo: okusne in bogate ilustracije Šaše Šantla. Dobro četrtno knjige zavzemajo te lične risbe; izvršene so v raznih oblikah in manirah. Ne lastim si strokovnjaške

sodbe, a to lahko rečem, da Družba sv. Mohorja še ni izdala lepše opremljene knjige. Sliki na str. 29 in 30 bi se morali glede na besedilo zamenjati, na str. 81 bi se ozelenela Krištofova palica bolje prilegala kot stoječa vinjeta. — Sploh pa želim lepi knjigi, da bi našla iskren odziv v vseh tistih tisočih mladih src, ki jim je namenjena.

J. Wester.

Charles Dickens, Oliver Twist. Poslovenil Oton Župančič. Založil L. Schwentner. V Ljubljani, 1911. 8° (VI) + 479 st. Cena broš. 5 K, vez. 6 K 20 v.

Iz prošlega stoletja premore angleško pripovedništvo tri korifeje: ga. Eliot je s svojimi psihološkimi povestmi, zajetimi iz kmetskega žitja in bitja, znatno vplivala na francoske in druge talente, Thackeray je neizprosno razkrajal v svojih delih dejanje in nehanje meščanstva ter snobizem višjih slojev; najbolj svež list na tej deteljici je pa brezdvomno Dickens, čigar pero je črpalo osobito v čistem vrelcu, kakor tudi v kaluži mestnega delavstva, siromaštva in sodrge. Čeprav skozinskoz Anglež, je Dickens last klasične svetovne književnosti. Kakor je Hood izrazil v pesmi na šegav način stisko ponižanih in razžaljenih, tako razodeva v karikiranih, humorističnih potezah tendenčni roman Dickensov družabno gnulost. Kot stenograf, parlamentarni reporter, pisar pri advokatu je pisatelj dodobra spoznal trpki boj za obstoj in oholost mogočnikov; zato je kaj prepričevalna in živahna njegova socijalna satira. Primeri sarkastično skico policijskega uradovanja v 11. poglavju Oliverja Twista, ki je že drugi letošnji prevod iz tega avtorja!

Kakor vsi Dickenovi literarni umotvori vsebuje „Oliver Twist“ izredno bogato tvarino: Životarjenje sirotka Olivera v občinski ubožnici, neprenehano stradanje in strah pred nadutimi, posirovelimi predstojniki, nato pobeg iz malega mesta in bivanje med londonsko tatinsko družbo, ki skuša fanta po sili dresirati za zmikavta in razbojnika. Komaj se mu posreči, da ga otme iz te roparske drhali ljudomil starček, kar ga ista tolovajska tolpa ugrabi ter nadaljuje nad njim nasilno vzgojo za uzmoviča. S to tatinsko zadruho je namreč v zvezi starejši Oliverov brat, dovršen propalica, ki bi se rad polastil precejšnjega očetovega imetja, ker testament govori tako, da nezakonski sin Oliver ne podeduje ničesar, ako bi se morda izprevrgel v podleža. Toda kužni vpliv izprijene okolice ne otruje dečkove duše; le pred samokresovo cevjo se vda in se splazi pri nočnem vlomu v samotno pristavo, kjer ga prepodeni potepuhi puste obstreljenega. Na ta način pride zopet v roke dobrim ljudem, ki se z vso odločnostjo zavzamejo zanj. Srečni izid dogodkov omogoči prikupna ženska iz one tolovajske zalege s tem, da potajno ovadi satanske nakane Oliverovega polbrata, za kar ji njen sodrug v hudodelstvih razčesne lobanjo.

Tako tesna rekapitulacija snovi seveda oškoduje pestro in zamotano ozadje povesti. Kdor vzame knjigo v roke — bodisi rafiniranec ali neuk — bo sledil vele-dramatskim zapletljajem z napeto pozornostjo od začetka do konca, zakaj Dickens je veščak, ki zna ujeti vsakega v mrežo: priprostega z razsipno obilico pretresljivih, romantičnih činov in nepotvorjenim, globokim čuvstvom, slovstvenega sladkosnedca z duhovitimi, semtertja že precijoznimi obrati in dušeslovnimi migljaji. To trditev vam igraje dokaže slednja stran romana, posebno glasen je plastični prizor Sikesovega pogina; podčrtal bi opis ubijalčevih občutkov, kako ga zasleduje umorjenka, „živ nagrobnik s krvavim napisom“ (48. pogl.). Harmoničen vtisk pušča v nas sorazmerna izbira vsakovrstnih tipov od čudaškega dobričine, ki zmerom obeta: „glavo si odgriznem!“ do najbolj peklenega rowdyja, ki je tako velik v svojih hudobijah, da se noben bralec ne čuti ob njem prizadetega. Užitek vam bo povečala oprema knjige in zlasti Župančičev prevod, ki je vlit v neobičajno pristen, obilno varijiran

„Ljubljanski Zvon“ 12. XXXI. 1911.

48